



T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 72079556-610- 963
Konu : Soru Önergesi (7/73691)

09/12/2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 04.11.2022 tarihli ve 1107057 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan İzmir Milletvekili Sayın Özcan PURÇU tarafından Bakanlığımıza yöneltilen 7/73691 Esas Numaralı yazılı soru önergesine, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan cevabi yazımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.


Derya YANIK
Bakan

Ek: Cevap Metni (3 sayfa)

İzmir Milletvekili Sayın **Özcan PURÇU**'ya Ait 7/73691 Esas Numaralı Yazılı Soru
Önergesine İlişkin Cevap Metni

Bakanlığımız Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğünün ana faydalanıcısı olduğu, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) Programı kapsamında uygulanan ve Roman Vatandaşlara Yönelik Strateji Belgesi ve Eylem Planının güçlü bir izleme ve değerlendirme mekanizması ile takip edilerek Roman vatandaşların kamu kurumlarımız hizmetlerinden daha etkin faydalanmaları amaçlayan **"Roman Strateji Belgesi için Etkili Bir İzleme, Değerlendirme ve Koordinasyon Mekanizması Kurulması (ROMSİD)"** Projesinde 08.07.2020 tarihinde uygulama aşamasına geçilmiştir.

Söz konusu projeye; Roman Vatandaşlara Yönelik Strateji Belgesi ve Eylem Planından sorumlu ve ilgili olan tüm taraflarla birlikte (Kamu Kurumları, STK'lar ve Akademisyenler) kurumsal kapasite geliştirme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda:

Erken yaşta evlilik ile ilgili Bakanlığımızca bir çok çalışmalar yürütülmektedir. Yeni dönem faaliyetlerini içeren Roman Vatandaşlara Yönelik Strateji Belgesinde de; erken evliliklerin önüne geçmek için okullarda, SHM iş birliği ile ortaokul, lise düzeyindeki velilere yönelik olarak her yıl Aile Eğitim Programının erken evlilik modülü üzerine eğitim düzenlenmesi planlanmaktadır. Bununla alakalı olarak Roman çocukların ortaokul sonrası liseye kayıt olması için ailelere ziyarette bulunarak yönlendirmeler yapılacaktır. İl Müdürlüklerimiz yerel yönetimler ile işbirliği halinde Roman çocuklarının okula devam durumlarının takibini yapıp çocukların erken yaşta evlendirilme sorunlarının belirlenmesini sağlayacak ve Bakanlık boyutunda ise MEB ile İçişleri Bakanlığı işbirliği içinde olacağımız kurumlar olacaktır.

Çocuklara yönelik öncelikli uygulamalar Roman Vatandaşlara Yönelik Strateji Belgesinde faaliyet bazında yer almaktadır;

- Roman vatandaşların çocuk yaşta evlenmelerini önlemeye yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir.
- Sokakta çalıştırılan Roman çocukların yoğun olarak yaşadığı illerde mobil ekip hizmetleri güçlendirilmekte, Roman çocuklara Sosyal ve Ekonomik Destek hizmeti verilmesi sağlanmaktadır.
- Roman ailelerin ve çocukların interneti ve sosyal medyayı daha güvenli kullanması ve dijital risklere karşı farkındalık kazanarak kendileri ve çocuklarını dijital risklerden korumaları sağlanmaktadır.
- Roman çocuk ve gençleri meslek edinme konusunda bilgilendirmek ve çocuk-gençlere meslek edinmenin önemini göstermek amacıyla rol modellerle buluşmalar gerçekleştirilmektedir.
- Roman vatandaşların yoğun olarak yaşadığı illerde mahremiyet eğitimleri düzenlenerek ebeveynlerin konuya ilişkin farkındalıklarının artırılması planlanmaktadır.

4721 sayılı Medeni Kanunun 124 üncü maddesinde evlilik yaşı ile ilgili husus; "Erkek veya kadın on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak bulundukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir." şeklinde düzenlenmiştir.

16-17 yaş grubundaki nüfusun evlenme oranları, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) internet sitesinde yayımlanmaktadır.

Belirtildiği üzere evlilik yasal bir süreç olup, ilgili kanunda da belirtildiği üzere 15 yaşını doldurmamışla gerçekleşen birliktelikler suçtur, ceza yasasında da cezai müeyyideleri hükme bağlanmıştır.

Bakanlığımıza bildirilen istismar mağduru çocuklarla ilgili ihbarlarda ivedilikle harekete geçilerek çocuklar ve aileleri hakkında gerekli sosyal inceleme yapılmakta ve uygulan sosyal hizmet modellerinden yararlandırılmaktadır. Çocukları istismar eden kişiler hakkında suç duyurusunda bulunulmakta ve Bakanlığımızca davalara müdahil olunmaktadır.

Mağduriyeti sebebiyle bakım tedbiri kararı verilen çocuklardan psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu değerlendirilen çocuklara yönelik psikososyal destek hizmeti veren ihtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Siteleri oluşturulmuştur. İhtisas kuruluşlar; çocukların temel gereksinimlerini karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, uygun ise aile ve yakın çevrelerine dönmelerini veya diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere hizmet vermektedir.

Diğer taraftan Bakanlığımız, erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesine yönelik başta kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve ilgili tüm taraflarla iş birliğinde kapsamlı çalışmaları kararlılıkla yürütmektedir.

Erken yaşta ve zorla evlilik oranlarının yüksek olduğu 19 ilde (Diyarbakır, Urfa, Mardin, İzmir -Kiraz ilçesi, Antalya, Kars, Ağrı, Iğdır, Van, Muş, Bitlis, Gaziantep, Kilis, Nevşehir, Yozgat, Aksaray, Niğde, Hatay, Kahramanmaraş) "Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele İl Eylem Planları" yürürlüktedir.

Bakanlığımız ile Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) arasında 31 Mart 2021 tarihinde "2021-2022 Ortak Çalışma Planı" imzalanmış olup konuya ilişkin çalışmalar devam etmektedir. Ortak Çalışma Planı kapsamında Kasım 2018'den itibaren kamu görevlilerine yönelik eğitim faaliyetleri sonucunda toplam 1.230 kamu görevlisine eğitim verilmiştir.

Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele Eylem Planı kapsamında faaliyet gerçekleştirilen illerin çalışmalarının diğer illere duyurulması, çalışmalar sırasında karşılaşılan sorunların ortak akılla çözüme kavuşturulması ve yeni projeler üretilmesi amacıyla Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele Deneyim Paylaşımı Çalıştayı düzenlenmiştir.

2022 yılında daha önce Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele İl Eylem Planı hazırlanan illerde yeni il eylem planlarını hazırlamaları; il eylem planı hazırlamak üzere saha ziyaret gerçekleştirilmeyen, bununla birlikte TÜİK verilerine göre erken yaşta evlilik sayılarının görece yüksek olduğu illerde (Afyonkarahisar, Ardahan, Edirne, Siirt) ise "erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele" konusuna Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planlarında daha fazla yer verilmesi ve konuya ilişkin farkındalık çalışmalarının artırılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamda Bakanlığımız ve UNICEF işbirliğinde illerin İl Eylem Planı hazırlık süreçlerini desteklemek ve İl Müdürlükleri personelinin toplumla çalışma becerilerini geliştirmek amacıyla 23-26 Mayıs'ta Van'da ve 6-9 Haziran 2022 tarihleri arasında Mardin'de erken yaşta ve zorla evliliklerin en yüksek olduğu 21 ilden Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi, İl Müdürlüğü Kadın Hizmetleri Birimi, Sosyal Hizmet Merkezleri Şiddetle Mücadele İrtibat Noktaları ile etkinliğin yapıldığı illerdeki Kadın Konukevinde görevli meslek elemanlarının katılımıyla "Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele İl Eylem Planlarının Desteklenmesi

Eğitim Programı" düzenlenmiştir. Etkinlik boyunca 21 ilden 130 personelimizin eğitimden yararlanmışır. Ekim 2022'de Aksaray ve Afyon illerinde il eylem planları çalıştayları düzenlenmiştir. Bu çalışmalar sonucunda Afyonkarahisar, Ardahan, Edirne, Siirt illeri Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele İl Eylem Planlarını hazırlamıştır.

Bakanlığımız sosyal yardım programlarını sosyal adalet ilkesi çerçevesinde hiçbir siyasi, ideolojik, etnik, felsefi veya dini ayrım gözetmeksizin muhtaçlık temelinde oluşturmakta ve sürdürmektedir. Bu temelden hareketle Bakanlığımızca uygulanan sosyal yardım programları objektif kriterler çerçevesinde Anayasamızda ifadesini bulan sosyal devlet ilkesi gereği "kamu hizmeti" olarak sunulmaktadır. 2003 yılından bu yana temel ilkeleri, yararlanma kriterleri ve tutarları belli "düzenli-kapsayıcı" sosyal yardım programları oluşturulmuş ve hizmetler geliştirilmiştir.

Bakanlığımızca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakıfları aracılığıyla ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza yönelik olarak başta 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu olmak üzere 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ve diğer mevzuat hükümleri doğrultusunda 40'ın üzerinde sosyal yardım programı yürütölmektedir. Yürütölmekte olan sosyal yardım programları düzenli ve süreli nitelikte olmak üzere aile yardımları, barınma ve gıda yardımları, engelli yaşlı yardımları, sağlık yardımları, eğitim yardımları ve proje destekleri olarak sınıflandırılmaktadır. Söz konusu mevzuatlarda yer alan şartları taşıyan bütün vatandaşlarımız sosyal yardım programlarından faydalanabilmektedir.

Öte yandan Sosyal Dayanışma Merkezleri (SODAM), Roman vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı yerlerde 3294 sayılı Kanun kapsamındaki ihtiyaç sahibi vatandaşlarımızın psiko-sosyal, sosyo-költörel, mesleki, sanatsal ve kişisel gelişimlerine yönelik faaliyet gösteren merkezlerdir. SODAM'larda çatı amaca uygun olarak çeşitli faaliyetler de düzenlenmektedir. Seminer, panel, konferanslar, geziler, kursiyerlerin ev ziyareti, piknikler gibi költörel, sosyal ve sportif faaliyetler SODAM'ların önemli uygulamalarındandır. Bu kurs ve faaliyetlere katılım sağlayan vatandaşlarımızın aile hayatlarının olumsuz etkilenmemesi adına, kurulan SODAM'larda çocuk kreşlerinin açılması zorunlu tutularak faydalanıcıların çocuklarının burada kurslar sırasında vakit geçirmeleri sağlanmaktadır. Ayrıca Roman vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı yerlerde Barınma Yardımları kapsamında ihtiyaç sahibi Roman vatandaşlarımıza evlerinin bakım-onarımı, betonarme ev yapım yardımı, prefabrik ev yardımı gibi yardımlar da uygulanmaktadır.

Bakanlığımız tarafından yürütölen Evde Bakım Yardımı, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun Ek 7 nci maddesine dayanılarak yayımlanan "Bakıma Muhtaç Engellilerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik" kapsamında uygulanmaktadır. Evde bakım yardımından yararlanmak için engelli sağlık kurulu raporuna göre ağır engelli olunması ve hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı net asgari ücret tutarının 2/3'ünden az olması gerekmektedir. (2022 yılı ikinci altı aylık dönem için 3.666,9 TL) Bakanlığımız tarafından sağlanan hizmetlerden yararlanmak için ilgili mevzuat ile belirtilen hususları taşıması gerekmekte olup, evde bakım yardımı alan 562.365 engelli yakınına 2022 yılı içerisinde 14.765.397.574 TL ödeme yapılmıştır. Evde bakım hizmetinden faydalanan vatandaşlarımıza ilişkin istatistiki veriler uyruk bazlı sınıflandırılmamaktadır.